

ingediend op **876** (2020-2021) – Nr. 2
24 november 2021 (2021-2022)

Verslag

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Kathleen Krekels, Loes Vandromme,
Johan Danen en Steve Vandenberghe

over de nota van de Vlaamse Regering

ingediend door viceminister-president Ben Weyts

Conceptnota decreet Leersteun

Documenten in het dossier:

876 (2020-2021) – Nr. 1: Nota van de Vlaamse Regering

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Karolien Grosemans.

Vaste leden:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Karolien Grosemans, Kathleen Krekels, Annabel Tavernier;
Roosmarijn Beckers, Jan Laeremans, Kristof Slagmulder;
Loes Vandromme, Hilâl Yalçin;
Jean-Jacques De Gucht, Gwendolyn Rutten;
Johan Danen, Elisabeth Meuleman;
Hannelore Goeman.

Plaatsvervangers:

Marius Meremans, Axel Ronse, Nadia Sminate, Kris Van Dijck, Katja Verheyen;
Leo Pieters, Els Sterckx, Sam Van Rooy;
Katrien Schryvers, Brecht Warnez;
Els Ampe, Tom Ongena;
Stijn Bex;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Kim De Witte.

INHOUD

I.	Toelichting door minister Ben Weyts.....	4
1.	Inleiding	4
2.	Voor het gewoon onderwijs	5
2.1.	Doeltreffend beleid voor leerlingenbegeleiding in scholen	5
2.2.	Versterkt inzetten op leerlingenbegeleiding door PBD en CLB	5
2.3.	Kwaliteitstoezicht op leerlingenbegeleiding door de onderwijsinspectie	6
2.4.	Herkennen van makkelijk lerenden en (uitzonderlijk) hoogbegaafden	6
2.5.	Samen verantwoordelijkheid dragen voor scholen buitengewoon onderwijs en gewoon onderwijs	6
3.	Voor de leersteun	6
3.1.	Referentiekader voor kwaliteitsvolle ondersteuning	6
3.2.	Monitoring van de kwaliteit van de leersteun	7
3.3.	Ondersteuning komt terecht waar er nood aan is	7
3.4.	Leersteuncentra voeren een doeltreffend beleid	7
3.5.	Toeleiding naar leersteun loopt via een duidelijk en eenvoudig model	8
3.6.	Team van leerondersteuners beschikt over voldoende en diverse expertise	8
3.7.	Informatiestroom en samenwerking	9
4.	Voor het buitengewoon onderwijs	9
4.1.	Buitengewoon onderwijs realiseert doelgericht aangepast onderwijs	9
4.2.	PBD en CLB ondersteunen, inspectie monitort de kwaliteit	9
4.3.	Handicapspecifieke expertise wordt optimaal benut	9
4.4.	Scholen gewoon en buitengewoon onderwijs nemen samen verantwoordelijkheid	10
II.	Bespreking	10
1.	Tussenkomen van de leden	10
1.1.	Steve Vandenberghe	10
1.2.	Roosmarijn Beckers.....	13
1.3.	Loes Vandromme	17
1.4.	Kathleen Krekels.....	19
1.5.	Johan Danen	22
1.6.	Gwendolyn Rutten.....	24
1.7.	Koen Daniëls	26
2.	Antwoorden van minister Ben Weyts	27
3.	Bijkomende vragen en antwoorden	29
	Gebruikte afkortingen	31
	Bijlagen: zie dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

Op 14 oktober 2021 besprak de Commissie voor Onderwijs de nota van de Vlaamse Regering Conceptnota decreet Leersteun met Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand.

De adviezen over de conceptnota zijn te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Toelichting door minister Ben Weyts

1. Inleiding

Minister *Ben Weyts* zegt dat het vertrekpunt van de conceptnota decreet Leersteun het M-decreet is en de nobele doelstellingen die daarin vervat zijn. De voorbije jaren werd, ondanks de bijsturingen aan het decreet, toch vastgesteld – op basis van audits en analyses – dat het decreet tekortschoot. Het M-decreet had een vrij radicaal doorgetrokken visie op inclusie. Maar in de praktijk is het niet altijd mogelijk om elk kind met elke beperking in elke klas te kunnen opvangen. Er moet soms gekeken worden naar alternatieven.

Het M-decreet heeft in de realiteit niet voldoende gewerkt, stelt de minister. De scholen voor gewoon onderwijs waren onvoldoende voorbereid, het ondersteuningsmodel sputterde en de leerlingen kregen niet het beste onderwijs op de juiste plaats.

De minister heeft goed geluisterd naar de experts en de uitgevoerde analyses. Er is ook geprobeerd om op korte termijn al enige soelaas te bieden. Er werd 30 miljoen euro extra geïnvesteerd in de ondersteuningsnetwerken en 23 miljoen euro voor de leerlingondersteuning in het basisonderwijs. Daarnaast werd voor het eerst een project van 0,5 miljoen euro gestart voor hoogbegaafden en werd de planlast verminderd voor het gemotiveerd verslag.

Met het nieuwe decreet Leersteun wordt gekozen voor een combinatie van gewoon en buitengewoon onderwijs. De beschotten worden zo veel mogelijk weggewerkt. De scholen krijgen meer verantwoordelijkheid. Zij kunnen de inschatting maken of een leerling met een verslag zich kan inschrijven. Ze worden daarbij ondersteund door duidelijke regelgeving en het verplichte overleg met de ouders blijft bestaan. Een school heeft volgens de minister altijd de beste intenties met alle leerlingen en kan het best inschatten of de maatregelen die getroffen moeten worden proportioneel zijn of niet.

Leersteun is geen toevallig gekozen begrip, merkt de minister op. Het is geen zorgsteun. Er wordt steun aangeboden opdat leerlingen optimaal kunnen leren, rekening houdend met hun beperkingen. De leersteun moet optimaal terecht komen bij de leerlingen die er nood aan hebben. De leerondersteuners krijgen goede werkomstandigheden en een vast statuut. Van leerondersteuners wordt verwacht dat ze leerkrachten ondersteunen met expertise en ervaring. Door de afwezigheid van een vast statuut en een specifieke opleiding komen leerondersteuners in de praktijk soms rechtstreeks van de schoolbanken, waardoor soms expertise en ervaring ontbreken.

De gewone en buitengewone scholen worden versterkt en ook de partners eromheen, zoals lerarenopleiding, CLB's, onderwijsinspectie en PBD's. De minister bekijkt alle procedures en samenwerkingen kritisch om de planlast te verlagen en clustert de expertise regionaal. De huidige honderden instellingen zullen gereduceerd worden tot maximaal 36. Het idee is om voldoende kritische massa te hebben voor de verschillende expertises en typologieën.

De minister wil het nieuwe decreet Leersteun vormgeven met beleidsmaatregelen ten aanzien van drie domeinen: het gewoon onderwijs, de leersteun en het buitengewoon onderwijs. De maatregelen zijn erop gericht om deze drie domeinen dichter bij elkaar te brengen ten voordele van de leerlingen.

Het vertrekpunt zijn de evaluaties van het M-decreet en het ondersteuningsmodel, de terreinverkenningen en de Onderwijsspiegel van de onderwijsinspectie. Op basis daarvan werden voor elk domein een aantal doelstellingen geformuleerd en enkele concrete beleidsmaatregelen.

2. Voor het gewoon onderwijs

2.1. Doeltreffend beleid voor leerlingenbegeleiding in scholen

Leersteun moet kunnen bouwen op een stevig fundament van brede basiszorg en verhoogde zorg, de fases 0 en 1. Brede basiszorg staat voor kwaliteitsvol onderwijs en verhoogde zorg is gericht op remediëren, differentiëren, compenseren en dispensereren.

De minister bekijkt hoe bijkomend geïnvesteerd kan worden in het versterken van de brede basiszorg en de verhoogde zorg in het gewoon onderwijs. In het professionaliseringsbeleid van scholen wordt gevraagd om de professionaliseringsinitiatieven van schoolteamleden die gericht zijn op de fases 0 en 1, goed op elkaar af te stemmen.

De minister wil ook inzetten op de lerarenopleidingen. Momenteel lopen enkele pilootprojecten, onder andere over omgaan met diversiteit en inzetten op brede basiszorg en verhoogde zorg.

2.2. Versterkt inzetten op leerlingenbegeleiding door PBD en CLB

Bij deze doelstelling staan scholen die achterblijven en het effect op de klasvloer in de focus.

De PBD's hebben met de begrotingsaanpassing 2021 3,5 miljoen euro extra geoormerkte middelen gekregen, net met het oog op de versterking van de fases 0 en 1. De acties die ze daarmee ondernemen, worden geconcretiseerd in begeleidingsplannen. De gerealiseerde effecten komen in de jaarlijkse begeleidingsverslagen.

De CLB's zetten versterkt in op de kernprocessen signaalfunctie en consultatieve leerlingenbegeleiding. Inspanningen en resultaten worden accuraat geregistreerd in LARS. De minister wil een initiatief opzetten voor de versterking van de CLB's op het vlak van de consultatieve leerlingenbegeleiding en de uitwerking van handelingsgerichte diagnostische trajecten, handelingsgerichte adviezen en verslagen.

In het kader van het nieuwe convenant met Prodia voor de volgende drie schooljaren wordt ook aandacht gevraagd voor de netoverschrijdende samenwerking, ook om een gezamenlijke visie en werkwijze te ontwikkelen voor het afleveren van gemotiveerde verslagen en verslagen.

Ook de samenwerking en afstemming tussen CLB's en PBD's is essentieel, benadrukt de minister. De rol van het CLB is bepaald in het decreet Leerlingenbegeleiding. Voor de PBD zal dat scherpgesteld worden in het Kwaliteitsdecreet.

2.3. Kwaliteitstoezicht op leerlingenbegeleiding door de onderwijsinspectie

De derde doelstelling gaat over de kwaliteitsborging. In OD XXXI werd geregeld dat de onderwijsinspectie vanaf dit jaar het beleid voor leerlingenbegeleiding en de signaalfunctie en de consultatieve leerlingenbegeleiding meeneemt in de reguliere doorlichting. Daaraan wordt een jaarlijkse rapportering gekoppeld, zodat ook de kwaliteit op beleidsniveau gemonitord wordt en waar nodig bijkomende maatregelen genomen kunnen worden.

De onderwijsinspectie kan ook een verplicht begeleidingstraject opleggen aan scholen en CLB's. De onderwijsinspectie zal daarna de betrokken scholen en CLB's intensiever opvolgen.

2.4. Herkennen van makkelijk lerenden en (uitzonderlijk) hoogbegaafden

Voor het eerst wordt voor deze groep een specifiek beleid gevoerd, stipt de minister aan. Op basis van een consultatie van een aantal stakeholders met expertise over de doelgroep startte in november 2020 een project met dertien voorbeeldscholen. Dit schooljaar worden de voorbeeldpraktijken verspreid naar andere scholen. Op basis van de resultaten en beleidsaanbevelingen uit het project kunnen nog bijkomende beleidsmaatregelen genomen worden.

2.5. Samen verantwoordelijkheid dragen voor scholen buitengewoon onderwijs en gewoon onderwijs

Deze doelstelling heeft te maken met het opnemen van verantwoordelijkheden voor leerlingen met een verslag. Voor het gewoon onderwijs worden in de concept-nota twee beleidsmaatregelen geformuleerd onder deze doelstelling. Om een leerling met een verslag een studiebewijs van het gewoon onderwijs te geven, moet nu een gelijkwaardigheidsprocedure bij de onderwijsinspectie doorlopen worden. Die procedure wordt verlaten en de verantwoordelijkheid komt te liggen bij de klassenraad. De onderwijsinspectie kan a posteriori nagaan of dat geobjectiveerd gebeurde.

Het inschrijvingsrecht van leerlingen met een verslag blijft behouden. De bestaande procedures zullen onder de aandacht gebracht worden van alle actoren. Schoolbesturen kunnen beslissen om kinderen met een verslag niet in te schrijven of de inschrijving te ontbinden in geval een verslag voor het eerst wordt opgemaakt of een bestaand verslag wordt gewijzigd als gevolg van gewijzigde noden. Het schoolbestuur kan die beslissing na overleg met de ouders blijven nemen mits de (dis)proportionaliteit van de te treffen maatregelen wordt aangetoond.

De minister voorziet ook in bemiddeling van een niet betrokken CLB als wordt vastgesteld dat het overleg tussen de betrokken partijen moeilijk loopt. Als scholen meermaals oordelen dat de aanpassingen die nodig zijn om een leerling met een verslag voortgang te laten maken op basis van een individueel aangepast curriculum in de school, niet redelijk zijn, moet de school zich versterken in het organiseren van onderwijs voor leerlingen met een IAC.

3. Voor de leersteun

3.1. Referentiekader voor kwaliteitsvolle ondersteuning

Een referentiekader is volgens de minister nodig om gelijkgericht aan kwaliteitsontwikkeling te werken. De onderwijsinspectie kreeg al eerder de opdracht om een ontwikkelingstraject op te starten en het referentiekader af te stemmen met de referentiekaders voor onderwijskwaliteit en CLB-kwaliteit. Dat gebeurt in nauwe betrokkenheid met het onderwijsveld.

Het was volgens de minister ook nodig om te zorgen voor duidelijkheid over de organisatie van de leersteun in leersteuncentra om de werkzaamheden verder te zetten en te kunnen afronden. Doel is dat het onderwijsveld met het referentiekader aan de slag kan voorafgaand aan de implementatie van het nieuwe leersteunmodel.

Op basis van het referentiekader zal de onderwijsinspectie ook een toezichtkader ontwikkelen. De leersteuncentra worden doorgelicht, krijgen feedback over de kwaliteit van hun ondersteuning en kunnen desgevallend verplicht worden om een verbetertraject te volgen.

3.2. Monitoring van de kwaliteit van de leersteun

De monitoring laat het beleid toe om ook te evalueren of de leersteun doeltreffend gerealiseerd wordt.

3.3. Ondersteuning komt terecht waar er nood aan is

Om de leersteun te brengen bij de leerlingen en leerkrachten die er nood aan hebben, wordt gewerkt in twee stappen.

De minister wil een betere verdeling van de middelen naar leersteuncentra in functie van een meer gelijke verdeling van ondersteuningsvragen per leerondersteuner. Dat houdt in dat de openendfinanciering behouden wordt voor de kleine types en de financiering voor de brede types herbekeken wordt. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen een gemotiveerd verslag en een verslag voor brede types. Dus meer ondersteuningsuren voor leerlingen met een verslag brede types, maar binnen een enveloppe.

De minister kiest voor een 60/40-verdeling, waarbij iets meer gewicht gegeven wordt aan de geïdentificeerde leerlingen, met de telling op de laatste drie teldagen. Er komt ook een verkenning van de niveauoverschrijdende toekenning. De niveaugebonden toekenning zorgt nu voor een scheeftrekking tussen ondersteuningsnetwerken met veel of weinig scholen voor secundair onderwijs. De verdeling naar leerlingen en leraren gebeurt op basis van de reële ondersteuningsbehoeften.

De minister zet in op de objectivering van gemotiveerde verslagen en verslagen, die ook hernoemd zullen worden. De werktitels zijn 'een verslag dat leidt tot een gemeenschappelijk traject' en een 'verslag dat leidt tot een individueel traject'. De objectivering wil de minister realiseren door in te zetten op twee pistes. Ten eerste maakt de CLB-sector netoverschrijdend werk van een gezamenlijke visie en werkwijze voor het afleveren van verslagen voor een gemeenschappelijk traject en verslagen voor een individueel traject. Ten tweede licht de onderwijsinspectie CLB's door, met als prioriteit de CLB's die systematisch meer verslagen voorschrijven.

Verslagen moeten de flexibiliteit die hoort bij ondersteuningsnoden van leerlingen en leerkrachten volgen. Ondersteuning waar nodig en zo lang nodig. Slapende verslagen moeten worden afgesloten.

3.4. Leersteuncentra voeren een doeltreffend beleid

Van ondersteuningsnetwerken wordt de stap gezet naar leersteuncentra. Als basis geldt de huidige spreiding van de ondersteuningsnetwerken. Er wordt gekeken naar de optimalisatie van de spreiding op basis van vooraf bepaalde criteria. De nieuwe spreiding zal worden vastgelegd in een protocol tussen het onderwijsveld en de overheid.

Een leersteuncentrum wordt opgericht door een of meerdere schoolbesturen en neemt de vorm aan van een zelfstandige afdeling van een school buitengewoon onderwijs of een zelfstandige instelling. De minister gaat uit van maximum 36 leersteuncentra: 16 voor het vrij gesubsidieerd onderwijs, 10 voor het officieel onderwijs en 10 voor het gemeenschapsonderwijs.

De overheid legt erkennings-, subsidiërings- en financieringsvoorwaarden op en verplicht de samenwerking van leersteuncentra van het GO! en ogo in dezelfde regio.

Scholen voor gewoon onderwijs kunnen autonoom en netoverschrijdend een leersteuncentrum kiezen. Er worden formele afspraken gemaakt met het leersteuncentrum. De middelen die ze genereren op basis van het financieringsmodel gaan naar het leersteuncentrum. Scholen voor gewoon onderwijs zijn vertegenwoordigd in een leersteunraad, met de bevoegdheid over de toewijzing van leersteun aan de verschillende scholen en opvolging van het beleid. Er komt ook een inspraakregeling voor het personeel.

Elk leersteuncentrum ontvangt naar rato van de grootte middelen voor het secundaire proces, bijvoorbeeld coördinatie, directie, administratie en inrichting van het infopunt.

De minister zorgt voor een ambt van leerondersteuner, met het ambt van zorgcoördinator als inspiratie. Leerondersteuners worden aangesteld en benoemd bij het bestuur van het leersteuncentrum. Er komen overgangmaatregelen voor de huidige ondersteuners.

De leersteuncentra moeten teams samenstellen die over de nodige expertise beschikken of die kunnen ontwikkelen voor alle types (exclusief 6 en 7 auditief). Voor type 6 en 7 auditief kan structureel samengewerkt worden met andere leersteuncentra. Voor de andere types kan dit steeds ad hoc voor één of enkele leerlingen.

3.5. Toeleiding naar leersteun loopt via een duidelijk en eenvoudig model

Er wordt gewerkt vanuit één spoor. Elk leersteuncentrum biedt in principe leersteun voor alle types en is het aanspreekpunt voor scholen gewoon onderwijs. Specifieke expertise waarover een leersteuncentrum nog niet beschikt, kan ad hoc aangeleverd worden door een ander leersteuncentrum.

Voor de types 6 en 7 auditief wordt voorzien in de mogelijkheid om structureel met een ander leersteuncentrum samen te werken.

3.6. Team van leerondersteuners beschikt over voldoende en diverse expertise

Samen met de onderwijspartners wordt een competentieprofiel ontwikkeld voor ondersteuners, dat dienstig is in het kader van de selectie, aanwerving en professionalisering. Daarbij wordt ook gekeken naar het referentiekader kwaliteitsvolle ondersteuning.

De minister wil dat directeurs van leersteuncentra regionaal en netoverschrijdend samengebracht worden om expertise te delen en uit te bouwen.

Ondersteuners krijgen al dit schooljaar de mogelijkheid om gerichte praktijkervaring in zowel het gewoon als het buitengewoon onderwijs op te doen. Dat werd geregeld in OD XXXI. De ondersteuningsnetwerken krijgen werkingsmiddelen waarmee ze vervangers kunnen aanduiden op het moment dat de leerondersteuners werken aan professionalisering. De minister streeft ernaar om een kwart van

de ondersteuners de mogelijkheid te geven om intensieve praktijkervaring op te doen.

3.7. Informatiestroom en samenwerking

Het digitaal ter beschikking stellen van het gemotiveerd verslag en het verslag wordt verder uitgebouwd, zodat de essentiële informatie op een laagdrempelige manier alle actoren bereikt. In de toekomst wil men ook de bestaande digitale systemen compatibel maken.

Ouders moeten goed geïnformeerd worden door de school en het infopunt van het leersteuncentrum. Daarnaast moeten ze ook betrokken zijn bij de vormgeving van de ondersteuning. Daar is een rol weggelegd voor de leerondersteuners en de school, desgevallend samen met externe partners.

4. Voor het buitengewoon onderwijs

4.1. Buitengewoon onderwijs realiseert doelgericht aangepast onderwijs

Deze doelstelling is erop gericht de rol van het buitengewoon onderwijs binnen het onderwijslandschap te bevestigen, in blijvende afstemming met het gewoon onderwijs en waar mogelijk gericht op de terugkeer van leerlingen naar het gewoon onderwijs.

Bij de herziening van de onderwijsdoelen van gewoon en buitengewoon onderwijs is het de ambitie om één doelenkader te creëren, waarbinnen de eindtermen van het gewoon onderwijs en de ontwikkelingsdoelen van het buitengewoon onderwijs zich situeren. Op het moment dat de ontwikkelingsdoelen voor het buitengewoon onderwijs ontworpen zijn, worden professionaliseringstrajecten opgezet om teams buitengewoon onderwijs te versterken bij de implementatie, de afstemming van de doelen op het gewoon onderwijs en om in te zetten op de terugkeer naar het gewoon onderwijs.

Leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften zullen maximaal deelnemen aan de Vlaamse toetsen. Waar nodig wordt voorzien in redelijke aanpassingen. Het blijft ook mogelijk dat leerlingen worden vrijgesteld van deelname. Een brede deelname is van belang om voor alle leerlingen zicht te krijgen op de gerealiseerde leerwinst en in functie van de eigen interne kwaliteitszorg van de school.

4.2. PBD en CLB ondersteunen, inspectie monitort de kwaliteit

Naar analogie met het gewoon onderwijs versterken de PBD's en de CLB's hun begeleiding naar de scholen buitengewoon onderwijs, met specifieke aandacht voor de scholen die achterblijven.

De onderwijsinspectie neemt de leerlingenbegeleiding steeds mee in de focus van de gewone doorlichting en zal achterblijvende scholen accuraat opvolgen.

4.3. Handicapspecifieke expertise wordt optimaal benut

Scholen voor buitengewoon onderwijs kunnen een belangrijke rol spelen bij het opdoen van praktijkervaring door ondersteuners, stelt de minister. De samenwerking van leersteuncentra met het buitengewoon onderwijs staat in functie van de expertise-uitwisseling.

De minister wil ook bekijken in welke mate het regelgevend kader voldoet om een volwaardig onderwijs- en zorgaanbod op maat te realiseren voor leerlingen met een ernstige meervoudige beperking.

4.4. Scholen gewoon en buitengewoon onderwijs nemen samen verantwoordelijkheid

Individueel aangepaste curricula worden hervormd en toepasbaar in het gewoon en buitengewoon onderwijs. IAC's moeten bruikbare en planlastluwe instrumenten zijn om de doelstellingen voor de leerling scherp te stellen. Het handelingsplanmatig werken staat daarbij voorop. Door IAC's toe te passen in het gewoon en buitengewoon onderwijs gebruiken beide onderwijsvormen dezelfde instrumenten, wat de flexibele overgang meer moet mogelijk maken.

De onderwijsinspectie zal bij de doorlichting de leerlingbegeleiding in de focus nemen en toezien op de kwaliteit van de IAC's. In het buitengewoon onderwijs zal er ook aandacht zijn voor de manier waarop scholen toewerken naar een eventuele terugkeer naar het gewoon onderwijs.

Daarnaast worden de scholen gewoon en buitengewoon onderwijs geactiveerd om nauwer samen te werken voor een begeleiding om maat van leerlingen.

II. Bespreking

1. Tussenkomen van de leden

1.1. Steve Vandenberghe

Na het door het onderwijsveld aangevoelde falen van het M-decreet staat men op een cruciaal punt voor de bespreking van de conceptnota decreet Leersteun, zegt *Steve Vandenberghe*. De mensen zijn ongerust en hopen dat het nieuwe concept over leersteun zal slagen.

De spreker roept op om het debat sereen te voeren, want dat is in het belang van het werkveld. Hij hoopt ook dat dit nog maar de start is van het debat. Veel actoren hopen dat er nog voldoende ruimte is om zaken aan te passen en bij te sturen. Er kan pas afgeklopt worden als men er zeker van is dat er een gedragen tekst voorligt.

De conceptnota en de rol die de leersteuncentra zullen spelen, geven blijk van een pragmatische kijk op ondersteuning. De minister heeft duidelijk de rapporten van de commissie-Struyf en de onderwijsinspectie doorgenomen bij het uitwerken van de conceptnota. Veel van de aanbevelingen die de onderzoekers en inspecteurs maakten, komen in het document terug. Voor de organisatie van de ondersteuningsnetwerken was een pragmatische en snelle oplossing aan de orde, en die kan volgens de spreker gevonden worden in de conceptnota. Of er evenveel aandacht uitgaat naar de leerlingen met ondersteuningsnoden, hun ouders en de ondersteuners van bepaalde types, blijft in het midden. Daarom plaatst zijn fractie nog een aantal vraagtekens bij de conceptnota.

Wat volgens Steve Vandenberghe opvalt is dat het toewerken naar een inclusief onderwijssysteem onvoldoende aandacht krijgt in de plannen van de minister. De kerngedachte van de conceptnota is erop gericht dat iedere leerling op de juiste plaats moet zitten, wat in essentie niet strookt met het VN-verdrag dat stelt dat we moeten evolueren naar één inclusief onderwijssysteem. De spreker begrijpt dat het streven naar inclusief onderwijs een project van lange adem is. Maar langs de andere kant is het duidelijk dat inclusie niet de kerngedachte is van deze conceptnota.

Bovendien leest de spreker in de conceptnota verschillende maatregelen die inclusief onderwijs actief kunnen tegenhouden, zoals de bindende eindbeslissing van de

klassenraad zonder beroepsmogelijkheden. Dat gaat volgens hem in tegen het recht van een leerling om les te volgen in de school van zijn of haar keuze. Bovendien zou dit tot een aanzuigefect kunnen leiden bij bepaalde scholen die een krachtig beleid voeren op het vlak van inclusief onderwijs, terwijl andere scholen te weinig ondersteund worden om inclusief onderwijs in hun beleid te implementeren. Uiteraard begrijpt de spreker dat scholen geen oneindige draagkracht hebben en is hij het ermee eens dat scholen in de beste positie verkeren om in te schatten of een leerling de nodige ondersteuning kan krijgen in de school in kwestie.

Tegelijkertijd stelt Steve Vandenberghe vast dat het principe dat ouders en scholen samen kiezen voor gewoon onderwijs als het kan en voor buitengewoon onderwijs als het nodig is, zoals opgenomen in de beleidsnota Onderwijs, niet steeds gerespecteerd wordt. De conceptnota stelt immers niet dat ouders en scholen samen de keuze maken, wel dat de klassenraad de eindbeslissing heeft. Ouders hebben geen kans om in beroep te gaan tegen die beslissing. Wil de minister een dialoog tussen de school en de ouders of een monoloog waarbij de school aan de ouders uitlegt waarom hun kind geen plaats kan hebben in de school? De spreker pleit voor een systeem waarbij een school, die zich beroept op de disproportionaliteit om een leerling met zorgnoden niet op te nemen, samen met de ouders actief moet zoeken naar een geschikte school in het regulier of buitengewoon onderwijs voor de leerling die geweigerd werd door de school. Daardoor wordt de verantwoordelijkheid van de school aangesproken, krijgen leerlingen en ouders meer begeleiding in het traject en worden scholen ertoe aangezet om een eigen netwerk uit te bouwen. Ouders moeten bovendien een mogelijkheid tot beroep hebben als ze niet akkoord gaan met een beslissing, waarna deze door een objectieve derde partij bekeken kan worden.

Een tweede vraagteken plaatst Steve Vandenberghe bij de samenwerking tussen scholen buitengewoon onderwijs en regulier onderwijs. De conceptnota wil werk maken van het maximaal benutten van hun gezamenlijke verantwoordelijkheid om leerlingen gepaste begeleiding te bieden. Dat kan via een doorstroom van en naar het buitengewoon en regulier onderwijs of een gecombineerd aanbod tussen beide onderwijsvormen. Zowel de Vlor als de onderwijskoepels plaatsen hier ook vraagtekens bij en stellen dat het momenteel nog onvoldoende duidelijk is hoe deze wisselwerking dan vorm moet krijgen. Kan de minister meer duiding geven?

Om het concreet te maken: de autonomie die een klassenraad kan krijgen bij het toekennen van een kwalificatie voor leerlingen met een individueel aangepast curriculum, is een goede zaak en zal meer inclusie in het regulier onderwijs kunnen bevorderen. Er zijn wel nog heel wat vraagtekens te plaatsen bij het gebruik van een IAC in het buitengewoon onderwijs. Voor de doorstroom tussen de onderwijsvormen is het belangrijk dat ze dezelfde taal spreken. Maar in het buitengewoon onderwijs heeft men als vertrekpunt geen gemeenschappelijk curriculum zoals in het regulier onderwijs wel het geval is bij het opstellen van een IAC.

De samenwerking tussen de scholen regulier onderwijs en buitengewoon onderwijs biedt volgens de spreker potentieel om echt werk te maken van inclusief onderwijs, maar de minister laat dat potentieel links liggen. Zoals de Vlor opmerkt, zal de samenwerking tussen deze onderwijsvormen effectiever zijn als de scholen in elkaars nabijheid liggen. Daarom steunt hij het idee om te onderzoeken hoe nieuwe campussen ingericht kunnen worden zodat ze steeds zowel een regulier als buitengewoon schoolaanbod kunnen huisvesten.

Ook over de professionalisering van de leerkrachten heeft Steven Vandenberghe vragen. Fases 0 en 1 vormen de basis van de ondersteuning. Het is daarom essentieel dat leerkrachten de nodige professionalisering en vorming krijgen om deze zorg aan te bieden aan de steeds diverser wordende klasgroepen. De conceptnota blijft echter vaag over hoe de investering in brede basiszorg en verhoogde zorg

concreet vorm zal krijgen en welke middelen hier tegenover geplaatst zullen worden. Ook de timing die hierbij vooropgesteld wordt, wordt niet toegelicht. Het is wel positief dat er al tijdens de geïntegreerde lerarenopleiding ingezet wordt op extra vorming gericht op brede basiszorg en verhoogde zorg, maar ook hier is het niet helemaal duidelijk wat er concreet mee wordt bedoeld. De leerkracht voor de klas moet worden erkend als professional in het bredere verhaal en ook tijdig de nodige handvatten bieden. Hoe zal dat praktisch georganiseerd worden, want de leerkrachten worden nu al overstelpt?

De spreker mist ook de aanvangsbegeleiding. Het doel is om meer leerkrachten aan te trekken, ook via zijinstroom. Aanvangsbegeleiding is daarbij cruciaal, ook binnen dit nieuwe decreet.

Steve Vandenberghe gaat vervolgens in op de teloorgang van de expertise bij de kleine types. Hij hoort veel bezorgdheden van de ondersteuners uit de kleine types, voornamelijk type 6 voor leerlingen met een visuele beperking en type 7 voor leerlingen met een auditieve beperking of spraakstoornis.

De ondersteuners uit deze types zijn mensen die heel wat expertise en ervaring opbouwden met deze doelgroepen, die toch een erg specifieke ondersteuning vragen die uitgaat van handicapspecifieke expertise. Die expertise dreigt verloren te gaan wanneer de ondersteuners uit de kleine types mee in de leersteuncentra opgaan. Er is zeker wat te zeggen voor het samenbrengen van de verschillende ondersteuners: het kan zeker lonen om interdisciplinair samen te werken. Maar voor de specifieke ondersteuning zoals binnen de types 6 en 7 kan dit een averechts effect hebben op de kwaliteit van de ondersteuning. Die expertise is momenteel wel verzameld in de ondersteuningsteams gericht op de kleine types.

Terwijl er heel veel zaken uit de rapporten van de commissie-Struyf en de onderwijsinspectie vervat zitten in de conceptnota, heeft de minister het positieve verslag van de onderwijsinspectie over de werking van de ondersteuningsnetwerken bij de kleine types genegeerd. Het is evident dat die ondersteuners ook nood hebben aan een duidelijk statuut en omkadering. Maar door hen op te laten gaan in de bredere leersteuncentra, dreigen ze hun eigenheid, die essentieel is voor een kwalitatieve ondersteuning, te verliezen. Daarom vraagt de spreker de minister om de expertise en ervaring van de types die niet vaak voorkomen, met name type 6 en 7, te verankeren. De ondersteuning voor deze types is veelal gekoppeld aan enkele scholen buitengewoon onderwijs die zo heel wat ervaring en expertise opbouwden voor de handicapspecifieke zorg voor deze types met een lage prevalentie. Een mogelijke piste om de noodzakelijke expertise te behouden en de kwalitatieve ondersteuning voor deze leerlingen te garanderen, ligt in het verankeren van kennisuitwisseling en het behouden van de cruciale rol van de scholen voor types 6 en 7 als expertisehubs, zoals nu vaak het geval is.

De conceptnota decreet Leersteun biedt volgens de spreker een opstap om te voorzien in de nodige omkadering voor de ondersteuners. Het biedt kansen om werk te maken van een duidelijke toeleiding naar de leersteuncentra voor de scholen met ondersteuningsvragen.

Toch ontbreekt een duidelijke visie op inclusief onderwijs, wordt er voorbijgegaan aan de expertise van de ondersteuners uit de kleine types en is er in feite geen sprake van een dialoog tussen ouders en de scholen. Ook ontbreekt ieder spoor van hoe dit betaald zal worden. Als de minister van de leersteun een efficiëntieoefening maakt, is het bij voorbaat mislukt, merkt Steve Vandenberghe op.

Hoe wil de minister inzetten op het verder vormgeven van inclusief onderwijs, in lijn met de ratificatie van het verdrag over de rechten van personen met een handicap?

Kan een brede ondersteuner uit een leersteuncentrum een leerling met een specifieke problematiek type 4, 6 of 7, en de verscheidenheid aan aandoeningen binnen elk type, kwaliteitsvolle ondersteuning geven?

Welke middelen worden er ingezet voor de professionalisering van leerkrachten met het oog op brede basiszorg en verhoogde zorg?

Welke opties hebben ouders wanneer ze niet akkoord gaan met de beslissing van de klassenraad over de inschrijving van hun kind?

Kan een leersteuncentrum voor alle types de nodige expertise omvatten om kwalitatieve ondersteuning aan te bieden?

Een belangrijke rol is weggelegd voor de PBD's, die nu al overrompeld worden door het werk. Worden de PBD's en CLB's voldoende ondersteund om hun werk te doen?

De onderwijsinspectie kan een verplicht traject opleggen. Dat is voor de spreker geen probleem, maar wie zal dit verder begeleiden en opvolgen om ervoor te zorgen dat het tot een goed einde wordt gebracht?

De conceptnota is een goede aanzet, besluit Steve Vandenberghe. Na het M-decreet hebben de scholen nood aan houvast. De situatie wordt er niet beter op: lerarentekort, meer problematieken in de school en gebrek aan ondersteunend personeel.

De spreker geeft mee dat de ongerustheid bij de leerkrachten, de directies, de ouders en andere personeelsleden groot is. Zal het nieuwe decreet logistiek en met het personeelsbestand haalbaar zijn? Zal het voor nog meer planlast zorgen? Kan de minister garanderen dat voldoende financiële middelen uitgetrokken zullen worden? Als men daar niet in slaagt, is alle geloofwaardigheid verloren.

1.2. Roosmarijn Beckers

Roosmarijn Beckers steunt het pleidooi om er een sereen debat van te maken, want het gaat om de meest kwetsbaren in onze samenleving.

Het M-decreet zal worden vervangen door het Leersteundecreet. Dat is volgens de spreker een goede zaak, want het M-decreet was niet goed. Er waren hoge, onrealistische verwachtingen als gevolg van de ambities van het M-decreet: zo veel mogelijk inclusie, dus leerlingen met zorgnoden in het reguliere onderwijs, en meer een-op-een toegepaste hulp binnen de scholen, zonder de gepaste ondersteuning en financiering.

Leraren lopen tegen hun grenzen aan, mede door het inclusief onderwijs dat gerealiseerd moest worden door het M-decreet. Ook een groot deel van de ouders was niet tevreden met wat het M-decreet voor hun kinderen heeft meegebracht. Dat ziet men duidelijk aan de inschrijvingscijfers in het buitengewoon onderwijs die, na een scherpe daling bij de invoering van het M-decreet, de voorbije jaren opmerkelijk stijgen. Ondertussen zijn er nooit geziene capaciteitstekorten en een stevige onderfinanciering van het buitengewoon onderwijs. Zeker in het geval van leerlingen met een complexere of meervoudige ondersteuningsbehoefte kent het model van inclusie in het regulier onderwijs zijn limieten.

Hoewel het Vlaams Belang inclusie een lovenswaardig streven vindt, is het geen *conditio sine qua non*. Inclusie van leerlingen met grote zorgnoden is dan ook geen primair doel van het gewoon onderwijs. Iedere leerling telt mee, maar niet iedere leerling kan mee in het gewoon onderwijs, zelfs met aanpassingen en inspanningen van leraren, leerlingenbegeleiders, directies, ondersteuners, CLB's enzovoort. De

doelstellingen rond inclusie moeten dus pragmatisch en realistisch ingevuld worden.

Er zit zeer veel in de conceptnota, maar weinig concrete zaken. Veel zaken kunnen door een inclusieaanhanger gelezen worden als een verbeterd M-decreet, maar door een inclusierealist als iets anders dan het M-decreet. Afhankelijk van de concrete uitwerking van de theoretische concepten zal moeten blijken hoe de vork in de steel zit. Voor de verschillende actoren die vernoemd worden in de conceptnota moet volgens de spreker worden verduidelijkt welke rol ze moeten opnemen en de verantwoordelijkheden die daarbij horen.

De nota zegt ook weinig over de verdere timing van de aangekondigde zaken, merkt Roosmarijn Beckers op. De in de nota vervatte maatregelen worden in stukken in decreten gegoten en zullen fasegewijs worden ingevoerd, gaande van enkele kleine opstappen die al geregeld werden dit schooljaar, een reeks maatregelen in 2022-23 en nog een reeks in 2023-24. De spreker hoopt, samen met enkele adviserende organen, dat er snel zicht komt op het concrete totaalbeeld, dat er alsnog een holistisch totaalplan komt en dat dit decretaal in één beweging wordt behandeld. Een versnipperde aanpak met tussentijdse besluiten moet worden vermeden. Uitzondering hierop is het ambt van de leerlingenbegeleider, dat mocht van haar gerust nu al geregeld zijn.

Er wordt ook amper gesproken over de toekomstige benodigde en uit te trekken budgetten. Want zelfs zonder echte concretisering bevat de nota al veel zaken (professionalisering, expertisedeling, opzetten leersteuncentra, versterken lerarenopleidingen, PBD's, CLB's, onderwijsinspectie enzovoort) die geld zullen vergen wil men ervoor zorgen dat de vormen van inclusie die wenselijk en werkbaar zijn ook effectief succes kennen.

Ook ontbreekt voor veel facetten van deze nota de expliciete link met het domein Welzijn, merkt Roosmarijn Beckers op. Ondersteuning en begeleiding binnen de school staan niet los van die buiten de school. Ook zit er al heel wat (handicapgerichte) expertise bij hulpverlenende en begeleidende instanties verbonden aan Welzijn. Hier dient optimaal van gebruikgemaakt te worden.

Welke concrete vormen zal de professionalisering van het gewoon onderwijs aannemen?

Over de lerarenopleiding is de vraag of de minister ervoor zal zorgen dat begeleiding van de niet-gemiddelde leerling een verplicht onderdeel wordt van alle curricula. Gaat dit enkel over de lerarenopleiding stricto sensu, zijnde de bachelor Lerarenopleiding, of ook over de educatieve masters en andere pedagogische kwalificerende opleidingen zoals de verkorte educatieve bachelors?

Het voornemen om de pedagogische begeleidingsdiensten en de CLB's een prominente en proactieve rol te geven, is positief. Wat met de besparingen op de PBD's die in deze zittingsperiode werden doorgevoerd en het kerntakendebat dat nog niet is afgerond? In hoeverre is, in deze context, dat voornemen realistisch?

In de visienota Van kwetsbaar naar weerbaar worden de CLB's zowel qua mensen als qua middelen versterkt in het kader van het Vlaamse relanceplan. Dat heeft als doel om postcorona het welzijn van leerlingen en scholieren te verhogen, maar blijft vooral beperkt tot de schooljaren 2021-22 en 2022-23. Bij de bespreking van de visienota heeft het lid al de vraag gesteld of een eenmalige versterking zal volstaan, aangezien de CLB's voor de coronacrisis al overbevraagd waren. Zal de minister voor de werkzaamheden van de CLB's op dit veld, namelijk meer proactief handelen inzake leersteun en leerlingenbegeleiding, in meer recurrente investeringen in mensen en middelen voorzien?

De onderwijsinspectie focust tijdens alle doorlichtingen op de kwaliteit van de leerlingenbegeleiding en legt scholen en CLB's die geen performante leerlingenbegeleiding realiseren, een begeleidingstraject op. Wie zal dat kader valideren?

De inspecteurs moeten ook de nodige professionalisering krijgen en er moet tijd zijn voor de implementatie, stelt de spreker.

De minister wil door een gerichtere inzet van de leersteun en meer uniformisering van de verslagen ook de planlast verlagen, maar dreigt de hierdoor gecreëerde planlastverlaging niet gecompenseerd te worden door het voornemen om de onderwijsinspectie extra toezicht te laten houden op de kwaliteit van de leerlingenbegeleiding? Komt dat niet neer op een vestzak-broekzakoperatie?

Een school moet kunnen aantonen dat de maatregelen disproportioneel zijn. Scholen krijgen hierbij meer autonomie. Of anders gezegd: de autonomie die ze al hadden, maar die in het M-decreet werd ondergesneeuwd door het adagium van de verregaande inclusie, wordt nu expliciet bevestigd.

De beslissing gebeurt altijd in overleg met de ouders, maar wat als de ouders een andere visie hebben dan de klassenraad? Hoe kunnen conflicten proactief vermeden worden?

Wat is de maat voor de disproportionaliteit van een compenserende maatregel? Zal de minister hiervoor objectieve parameters opstellen als richtlijnen of als suggestieve wenken, of is de weg vrij voor het meer subjectieve oordeel van de klassenraad? Wie heeft in het geval van een conflict het ultieme oordeel over de disproportionaliteit? Zullen weigeringen onder de loep worden genomen door de onderwijsinspectie?

De minister stuurt aan op meer net- en koepeloverschrijdende samenwerking voor leersteun. In hoeverre ziet hij deze samenwerking mogelijk? Bij andere initiatieven waarbij er van overheidswege meer werd aangestuurd op net- en koepeloverschrijdend werken, werd vastgesteld dat de onderwijsverstrekkers hier maar koele minnaars van zijn. De spreker geeft als voorbeeld de expertise over het GOK-beleid.

Hoe komt de minister net tot 36 leersteuncentra? Hoe zit het met de regionale spreiding? Zijn er al simulaties gemaakt? Is er geen gevaar van overlap met de taken van PBD's en CLB's?

Dreigt de expertise van de kleine types niet verloren te gaan? Nu zit de expertise vooral bij de scholen van het buitengewoon onderwijs. Zal er door de transfer richting leersteuncentra geen expertiseverlies zijn?

Er moet over gewaakt worden dat expertise niet wordt ingeruild voor logistieke efficiëntie, merkt Roosmarijn Beckers op.

Waarom wordt de opsplitsing van de types 7 in auditieve beperking versus spraak- en taalstoornis doorgevoerd? Beide liggen in elkaars verlengde en de twee komen soms ook tegelijk voor. Therapieën zijn ook met elkaar verbonden.

De leerondersteuners krijgen een eigen statuut. Wat met de ondersteuners die al benoemd zijn in het buitengewoon onderwijs?

Wat het buitengewoon onderwijs betreft, verwijst de spreker naar het Vlor-advies. Er is de mogelijkheid om deeltijds les te krijgen in het gewoon en deeltijds in het buitengewoon onderwijs. In dat geval heeft de leerling geen recht op ondersteuning in het gewoon onderwijs. De ouders moeten dan ook zelf instaan voor het vervoer. Wat is de visie van de minister?

De Vlor vraagt om ook na te denken over wie de verantwoordelijkheid krijgt voor de praktische regeling van deze terugkeer, zonder die zomaar bij de ouders te leggen.

De versterking van het buitengewoon onderwijs met meer mensen en middelen zal nodig zijn, stelt de spreker. Het is ook nodig om enkele achterpoortjes in verband met personeel in het buitengewoon onderwijs te sluiten. In de regel zijn er bijvoorbeeld geen vervangingen mogelijk in juni of net voor een vakantieperiode.

Waarom is een IAC nodig in het buitengewoon onderwijs? Buitengewoon onderwijs werkt al jaren met het proces van individuele handelingsplanning. Het is onduidelijk hoe een IAC gaat werken in het buitengewoon onderwijs. Geldt een IAC ook voor leerlingen in OV1 en OV2?

De vrees leeft dat men, met het oog op terugkeer naar het gewoon onderwijs, voor alle types in het buitengewoon onderwijs de verplichte gestandaardiseerde evaluaties zal doorvoeren, terwijl permanent evalueren een wezenlijk onderdeel is van het werken op basis van handelingsplanning. Ook hier is het volgens de spreker oppassen voor planlast.

In hoeverre is het realistisch om zo veel mogelijk leerlingen in het buitengewoon onderwijs te laten deelnemen aan de GGG-proeven? Vormen die leerlingen een aparte categorie met aparte proeven of net niet, om voor Vlaanderen een globale kijk te hebben op de prestaties van de leerlingen?

In de conceptnota is sprake van redelijke aanpassingen. Krijgen CLB's toegang tot de resultaten op schoolniveau over de gerealiseerde leerwinst in de school?

Roosmarijn Beckers vraagt om ook in leersteun te voorzien voor kinderen en jongeren die bijvoorbeeld door specifieke onderwijsnoden thuisonderwijs moeten volgen. Zij steunt ook het pleidooi voor een betere geografische spreiding van het aanbod buitengewoon onderwijs. Dat heeft budgettaire consequenties, maar door een gebrek aan capaciteit wordt soms het leerrecht van leerlingen geschonden. Een betere geografische spreiding zou ook de lange busritten kunnen verhelpen. In hoeverre houdt de minister rekening met de geografische spreiding bij de toekenning van extra capaciteit voor het buitengewoon onderwijs?

De spreker zegt als besluit dat ook doortastend werk gemaakt moet worden van andere problemen in het onderwijs, want alles is met elkaar verbonden en de problemen staan de goede punten in de conceptnota in de weg: de hoge planlast, de financiering en het lerarentekort.

Voor de planlast zitten er enkele milderende maatregelen in de conceptnota, zoals een zekere uniformisering bij de gemotiveerde verslagen, maar die worden dan weer gecompenseerd door andere maatregelen zoals de extra controle van de onderwijsinspectie op de leerlingenbegeleiding.

De financiering is volgens de spreker een belangrijk probleem. Het buitengewoon onderwijs werd met het M-decreet jaren ondergefinancierd en kampt met grote capaciteitstekorten. Daarnaast wordt er deze zittingsperiode grondig bespaard op de pedagogische begeleidingsdiensten, terwijl de nota nochtans stelt dat zij een meer prominente en proactieve rol dienen te spelen. Bovendien is er nu nog de besparing van 112,5 miljoen euro, die hopelijk niet zal gelden voor de actoren uit deze conceptnota.

Het M-decreet heeft de job van leraar er zeker niet aantrekkelijker op gemaakt. Velen zijn daardoor uit het onderwijs gestapt, omdat er te veel à-la-carteonderwijs gegeven moest worden in bepaalde klassen, stelt de spreker. Die groep is men

kwijtgeraakt en het lerarentekort wordt nog nijpender. Zonder toereikende kwantiteit en dus ook goede kwaliteit van leraren heeft een school bloedarmoede en is er geen kwaliteitsvol onderricht voor de leerling zonder zorgnoden, laat staan voor degenen met hoge zorgnoden.

De spreker gaat akkoord met de initiële basispremissie uit de eerste nota uit 2019 over dit thema, namelijk 'gewoon onderwijs als het kan, buitengewoon onderwijs als het nodig is', maar leest dat deze conceptnota nog altijd heel wat van de geest van het M-decreet behoudt en inclusie als een absoluut inherent doel van het onderwijs schetst. Zij verwijst daarvoor naar het streven om toch nog altijd zo veel mogelijk leerlingen uit het buitengewoon naar het gewoon onderwijs te doen stromen. Het lijkt erop dat de basispremissie uit de eerste nota opnieuw geëvolueerd is naar 'zo veel mogelijk naar gewoon onderwijs, enkel buitengewoon onderwijs als het nodig is'. Dat klinkt allemaal wel mooi in theorie, maar de praktijk heeft al in veel gevallen anders getoond.

Er worden op papier wel enkele mooie beloftes gedaan, maar er blijven toch nog veel vragen bij de concrete uitwerking en over hoe realistisch/werkbaar de voornemens van de regering zijn op het terrein. In woorden is er veel erkenning van het buitengewoon onderwijs als volwaardige speler, maar er zijn weinig aanzetten tot een echte verbetering van het buitengewoon onderwijs.

De Vlor beaamt dit ook: "Het valt op dat buitengewoon onderwijs een zeer ondergeschikte rol toebedeeld krijgt in de conceptnota. Er wordt daarnaast ook te sterk gefocust op de noden in het buitengewoon onderwijs om terug te keren naar het gewoon onderwijs. Zolang een sterk plan richting een globaal onderwijs ontbreekt, moet het buitengewoon onderwijs als volwaardig alternatief beschouwd worden met het nodige respect."

Het kan voor de spreker niet dat dit toekomstige decreet een M-decreet-light wordt, of een M-decreet maar met een iets meer pragmatische inslag. Het M-decreet was een ramp en had nefaste gevolgen voor de leerprestaties, de werkbaarheid alsook het welbevinden van veel leerlingen en leerkrachten. Roosmarijn Beckers hoopt dat ze zich vergist en zal bij de uitwerking de vinger aan de pols houden.

1.3. Loes Vandromme

Loes Vandromme is blij dat de conceptnota, waar even op gewacht moest worden, wordt besproken.

Het lid beschrijft haar eigen ervaring om als kind anders te zijn. Als kind had zij een fysieke beperking, maar ze had het geluk om opgevangen te worden door warme leerkrachten in warme scholen waar de nodige aanpassingen gebeurden. Als men niet kan deelnemen aan het gewone leven, is het belangrijk dat aanpassingen gebeuren, waardoor men toch deel is van het grotere geheel. Dat is enorm belangrijk voor wie men later wordt, benadrukt de spreker. Zij roemt de leerkrachten en directeurs die het mogelijk maken dat leerlingen toch deel kunnen uitmaken van een groep.

Voor de CD&V-fractie is het belangrijk dat wordt gewerkt met een conceptnota. Vooraleer er ontwerpen van decreten voorliggen, kan in het parlement en met de actoren een eerste toets georganiseerd worden over de conceptnota en er bedenkingen, zorgen en voorstellen aan koppelen. Als dat op een serene manier gebeurt, komt dat ten goede van de leerlingen en het onderwijs.

Veel mensen hebben zich ondertussen gebogen over de conceptnota, zoals blijkt uit de vele adviezen. Al die adviezen zullen leiden tot een participatief traject, waarin

een breed overleg over de speerpunten en doelstellingen wordt gevoerd. Het zou volgens de spreker goed zijn als de minister al kan aangeven hoe het traject participatief en cocreatief vorm zal krijgen. Loes Vandromme stelt dat het traject om tot een decreet te komen, vertrekt van een aantal uitdagingen over de opzet en de structuur van de conceptnota.

De conceptnota vertrekt van een aantal knelpunten en evaluaties van het M-decreet om te komen tot leersteun. De spreker mist in de conceptnota de sterktes van het M-decreet, die eveneens aan bod kwamen in de evaluaties. Dat, gecombineerd met een uitspraak als "het M-decreet gaat op de schop", kan voor de foutieve conclusie zorgen dat wat via het M-decreet is ingeschreven in het decreet basisonderwijs of de Codex Secundair Onderwijs zou verdwijnen. Dat is voor de spreker absoluut niet het geval.

Wat volgens haar overeind moet blijven, is ten eerste dat specifieke onderwijsbehoeften van leerlingen meer doorslaggevend moeten blijven voor een onderwijs-traject dan stornisgebonden overwegingen. Men mag absoluut niet terugkeren naar een medisch deficitmodel, benadrukt de spreker. Ten tweede, het zorgcontinuüm behoudt zijn plaats. Ten derde, leerlingen kunnen in het gewoon onderwijs blijven rekenen op gepaste, redelijke en niet-disproportionele aanpassingen als een onderwijstraject dat vraagt. Ten vierde, de rechtszekerheid voor leerlingen en ouders. Op die manier kan ook de juridisering maximaal beperkt worden. Ten vijfde, er wordt niet gesleuteld aan de herdefiniëring en actualisering van de onderwijstypes. Ten zesde, leerlingen kunnen onmogelijk louter op basis van een of meerdere SES-kenmerken toegang krijgen tot het buitengewoon onderwijs. Dat zijn volgens Loes Vandromme belangrijke elementen die behouden worden.

Het was nooit de bedoeling om leerlingen maximaal in het gewoon onderwijs te houden of om het buitengewoon onderwijs af te bouwen, merkt de spreker op. Voor haar blijven zowel het gewoon als het buitengewoon onderwijs regulier onderwijs. Zij volgt de redenering niet dat het buitengewoon onderwijs geen regulier onderwijs zou zijn.

Er worden zestien doelstellingen geformuleerd in drie onderdelen. De continuümgedachte is volgens het lid een fundamenteel uitgangspunt van de conceptnota. Gewoon en buitengewoon onderwijs zijn gelijkwaardige en kwaliteitsvolle polen.

De onderverdeling in de conceptnota is volgens haar een valkuil en kan ervaren worden als een verdere compartimentering. Dat mogelijke misverstand moet worden uitgeklaard in het verdere participatieve proces.

De conceptnota heeft ook niet tot doel om de positie van het buitengewoon onderwijs te versterken ten nadele van het gewoon onderwijs. Het is wel de bedoeling om het algemeen regulier onderwijssysteem te versterken. Zij noemt daarbij als maatregelen: brede basiszorg en verhoogde zorg versterken, doelgerichtheid in het buitengewoon onderwijs verhogen, expertise borgen in het buitengewoon onderwijs, het leersteunmodel uitbouwen met leersteuncentra en het ambt van ondersteuner.

Voor Loes Vandromme mocht explicieter benadrukt worden dat alle doelstellingen van de conceptnota er samen voor zullen zorgen dat het continuüm minder breed wordt en de polen dichter bij elkaar komen. Leerlingen kunnen in beide richtingen bewegen, staat in de conceptnota, maar voor haar fractie mocht dat nog sterker uitgewerkt worden.

De spreker beaamt dat het complex is en waardeert de oproep voor een sereen debat. Zij dankt iedereen die zich dag in dag inzet om voor elk kind een geschikte plaats te vinden.

Zij hoopt dat het uitzicht op een nieuw ambt ook meer zekerheid geeft voor personeelsleden binnen de leersteuncentra en hen overtuigt om de deskundigheid, creativiteit en enthousiasme vol te houden. Het ambt zou als eerste stap gerealiseerd moeten worden.

Loes Vandromme gaat in op voor haar twee belangrijke punten. Voor het gewoon onderwijs is dat de tweede doelstelling, waarbij de PBD's en de CLB's inzetten op leerlingbegeleiding met effect op de klasvloer, en de derde doelstelling over leersteun, die stelt dat de ondersteuning terechtkomt bij leerlingen, leerkrachten en schoolteams die behoefte hebben aan leersteun voor uitbreiding van zorg of een IAC. De eerste doelstelling vertrekt vanuit de gedachte dat leerkrachten en schoolteams versterkt moeten worden op het vlak van brede basiszorg. De tweede gaat over de ondersteuningsbehoeften van de leerkrachten zelf. Dat zijn voor haar fractie cruciale doelstellingen om de leerkrachten sterker en meer zelfverzekerd te maken om leerlingen in het gewoon onderwijs performant en kwaliteitsvol een traject te kunnen aanbieden.

Draagvlak noemt Loes Vandromme een cruciaal element. Ze omschrijft het M-decreet soms als megafoondecreet, waarbij mensen hun noden en zorgen dikwijls uiten via het M-decreet. Niet alle vragen zaten vervat in het M-decreet, maar de roep van het werkveld moet zeker erkend worden.

De spreker gaat nog in op de kleine types. Het pleidooi van ouders en leerkrachten over de types met een lage prevalentie is – zonder de doelstelling van toeleiding van de leersteun naar scholen voor gewoon onderwijs via één spoor te verlaten – om de leerondersteuning niet onder te brengen bij de leersteuncentra, maar vanuit de scholen voor buitengewoon onderwijs in te zetten. Zo kan de expertise voor de kleine types gevrijwaard worden. De spreker steunt deze vraag. Het is volgens haar aangewezen om dit mee te nemen in het participatief proces.

Loes Vandromme benadrukt dat het zorgcontinuüm zeer belangrijk is. De grenzen tussen gewoon en buitengewoon onderwijs moeten maximaal vervagen. In het verlengde van de conceptnota en het daaropvolgende ontwerp van decreet zou het goed zijn om de toekomstmogelijkheden te verkennen, meent de spreker. In het Masterplan Scholenbouw 2.0 staat dat het samen huisvesten van gewoon en buitengewoon onderwijs op een schoolsite mogelijkheden biedt naar aanleiding van een begeleidingsdecreet en voor het capaciteitsbeleid.

De spreker oppert het idee om zoals in Nederland een taskforce op te richten, bijvoorbeeld in de schoot van de Vlor, met als opdracht om, met een verdere tijds-horizon voor ogen, een stappenplan uit te werken voor een algemeen onderwijs-systeem dat alle leerlingen samenbrengt.

Leersteun kan enkel gerealiseerd worden in cocreatie met alle actoren, ook met Welzijn, maar zeker ook met de ouders. Zij moeten steeds betrokken zijn bij alles dat wordt uitgewerkt.

Leersteun staat ook niet los van andere onderwijsdossiers zoals het capaciteitsprobleem, het Inschrijvingsdecreet, het leerlingenvervoer of het lerarentekort. In het proces naar een goed decreet moeten alle elementen bekeken worden.

Loes Vandromme hoopt dat ook in de toekomst het debat verder sereen kan verlopen.

1.4. Kathleen Krekels

Kathleen Krekels geeft aan dat mensen toch wat ongerust zijn, wat steeds het geval is als zaken gaan veranderen. Het is de bedoeling dat het nieuwe decreet

Leersteun vertrekt van de punten waarop het M-decreet heeft gefaald. Het klopt dat het M-decreet ook een aantal sterktes had en het nieuwe decreet Leersteun wil daar ook op voortbouwen, aldus de spreker.

Er waren veel commentaren op het M-decreet die Kathleen Krekels onder de aandacht wil brengen, omdat ze van mening is dat de conceptnota daar in grote mate aan tegemoetkomt. Uit een aantal adviezen en tussenkomsten blijkt dat er nog veel ongerustheid is, maar een aantal zaken staan wel in de conceptnota, merkt ze op. Een conceptnota is natuurlijk een algemene richtinggevende basis; het eigenlijke decreet moet nog uitgewerkt worden.

Een van de grote kritieken op het M-decreet was dat er te weinig middelen werden geïnvesteerd. De voorbereiding van het M-decreet liet te wensen over, stelt de spreker. Maar in de vorige zittingsperiode werd wel constant bijgestuurd en werden veel extra middelen geïnvesteerd. Uiteraard kwamen die middelen achteraf, nadat een problematiek zich had gemanifesteerd. Daardoor bleef er altijd een negatieve sfeer hangen.

Er was ook onvoldoende draagvlak voor het M-decreet, benadrukt Kathleen Krekels. Het M-decreet had een lange voorgeschiedenis, maar op het einde van de zittingsperiode 2009-14 werd het toch plots ingevoerd. Daardoor ontbrak het draagvlak bij de scholen. Ze waren veel te weinig betrokken bij het traject.

In het M-decreet stond dat met redelijke aanpassingen beslist kon worden of een kind al dan niet in het gewoon onderwijs terecht kon. Uiteraard ontstonden dan discussies over wat redelijke aanpassingen zijn. Dat was niet voor elke school hetzelfde, want niet alle scholen waren even goed voorbereid. In de ene school van het gewoon onderwijs kon een kind met een bepaalde beperking wel terecht, terwijl dat in een andere school niet kon. Dat is niet correct, merkt de spreker op.

Het gemis van een goede basiszorg heeft te maken met een gebrekkige voorbereiding. Vooral de aansluiting liep mis in het M-decreet. De ondersteuningsnetwerken werden in het leven geroepen om zo veel mogelijk ondersteuning te kunnen bieden aan scholen, maar ze werden pas ingezet in fase 2. Als de basiszorg en de verhoogde zorg niet meer toereikend waren, moesten de ondersteuners inspringen. Als zij dan merkten dat in de basiszorg en de verhoogde zorg niet genoeg inspanningen werden geleverd, moesten ze een stap terugzetten. De samenwerking tussen de ondersteuningsnetwerken, CLB en PBD liep daardoor niet altijd vlot, merkt de spreker op.

De externen hadden een bepaalde theoretische rol toegewezen gekregen. In de praktijk liep het anders, waardoor die rollen niet goed op elkaar afgestemd geraakten, want in de praktijk was de basis sterk verschillend.

De commissie-Struyf heeft dat allemaal goed in beeld gebracht. De conceptnota speelt daar echt op in, benadrukt de spreker.

Kathleen Krekels gaat vervolgens in op de beschikbare middelen. Het decreet is nog niet van kracht en er werd al 64,5 miljoen euro extra geïnvesteerd voor de versterking van de ondersteuningsnetwerken, de basiszorg, de werking rond hoogbegaafden, de capaciteit in het buitengewoon onderwijs en de pilootprojecten in de lerarenopleiding.

Monitoring en bijsturing zullen nodig zijn, maar hoe en wat zal in de praktijk moeten blijken. Het toekomstige decreet zal vertrekken van een aantal sterktes van het M-decreet. De ondersteuningsnetwerken blijven behouden – mogelijk anders georganiseerd en verzelfstandigd – en vertrekken natuurlijk van de huidige goede praktijken. Daar moeten niet noodzakelijk meer middelen voor worden uitge-

trokken. Mogelijk voor de verzelfstandiging en zeker voor het statuut van de ondersteuner zullen middelen beschikbaar moeten zijn, maar daarvoor gebeuren de nodige berekeningen. Als het decreet is afgewerkt, zal daar ook een financieel overzicht naast staan, veronderstelt Kathleen Krekels.

De discussie is nu gestart en er wordt gevraagd naar een verder participatietraject. Dat kan in de commissie gebeuren, maar ook de minister zal dat doen, meent de spreker. Zij merkt wel op dat al een heel traject is afgelegd. Aan de conceptnota gingen veel gesprekken met de huidige aanbieders, ondersteuningsnetwerken, CLB's, scholen, directies en leerkrachten vooraf. In het vervolgetraject moet volgens het lid de focus liggen op de resterende pijnpunten.

Kathleen Krekels staat vervolgens stil bij het begrip inclusie. Dikwijls wordt het verwijt gehoord dat de conceptnota niet inclusief genoeg is. Als onder inclusie wordt verstaan dat alle kinderen in dezelfde klas alle nodige zorgen moeten krijgen, moet men ook durven kijken naar het huidige onderwijssysteem en de personeelsbezetting in de klassen. Niet elk kind kan in het gewoon onderwijs terecht, stelt de spreker. Daar zijn de scholen niet op georganiseerd.

Er werd gewezen op gemengde campussen en de manier waarop scholen zich moeten organiseren. Die oefening moet zeker gebeuren, maar dat is volgens haar een toekomstverhaal. Nu betekent inclusie dat elk kind recht heeft op het juiste onderwijs. Er zal geprobeerd worden om zo veel mogelijk kinderen in het gewoon onderwijs in te kantelen, maar dat is niet georganiseerd zoals het huidige buitengewoon onderwijs. Dat is ook niet te bekostigen en niet alle leerlingen hebben de zorgen van het buitengewoon onderwijs nodig. Vandaag moet ervoor gezorgd worden dat elk kind recht heeft op de juiste ontwikkelingskansen en de mogelijkheden om zijn talenten te ontplooien. Dat kan zo veel mogelijk via het gewoon onderwijs, maar er moet gekeken worden naar de draagkracht van de leerkrachten en de mogelijke ondersteuning via ondersteuningsnetwerken, PBD's en CLB's. Als het niet lukt, blijft er het buitengewoon onderwijs. De expertise van het buitengewoon onderwijs moet worden gebruikt in de ondersteuningsnetwerken.

De leersteuncentra worden georganiseerd vanuit de scholen buitengewoon onderwijs. Dat kan ook gebeuren door een ander schoolbestuur, afhankelijk van de beste oplossing voor een regio. De kennis en deskundigheid van het buitengewoon onderwijs worden meegenomen, benadrukt Kathleen Krekels.

In de conceptnota worden alle belangrijke punten benoemd, zoals de verbeterde afstemming tussen alle actoren, de versterking van de brede basiszorg, de aandacht voor alle leerlingen en de samenwerking tussen de verschillende actoren.

Zij gaat ook in op het tweerichtingsverkeer tussen gewoon en buitengewoon onderwijs. In de conceptnota wordt dat als belangrijk element benoemd. In het gewoon onderwijs gaat het over het individueel aangepast curriculum en in het buitengewoon onderwijs over het individueel handelingsplan. In het gewoon onderwijs zijn er te bereiken eindtermen, in het buitengewoon onderwijs zijn er ontwikkelingsdoelen. Die moeten uiteraard op elkaar afgestemd worden, maar er zijn volgens de spreker al voorbeelden. Uit die ervaringen moet worden geleerd.

Een belangrijke focus is dat alle ondersteuning terechtkomt waar ze nodig is. Dat moet de rode draad zijn van het toekomstige decreet, meent Kathleen Krekels. Scholen moeten het gevoel hebben dat ze echt ondersteund worden en op elk moment ondersteuning kunnen vragen.

Er werd opgemerkt dat ouders niet echt worden betrokken, maar dat is volgens de spreker wel het geval. Ouders worden betrokken in heel het traject. Er is bezorgdheid over de eindbeslissing door de klassenraad, maar dat mag volgens haar geen

zorg zijn. Men moet kunnen vertrouwen op de beslissing van de klassenraad, waaraan telkens een heel traject voorafgaat. Een klassenraad kan bepalen welk traject een kind best voortzet, uiteraard altijd met betrokkenheid van de ouders.

Hierop aansluitend gaat Kathleen Krekels in op de beroepsmogelijkheid na een beslissing. In de conceptnota staat dat de drempel wordt verlaagd en via een CLB verloopt. De bemiddelingscommissie die vandaag bestaat, wordt eigenlijk weinig aangesproken. Er is wel wat ongerustheid over de onpartijdigheid van het CLB. Kan de minister meer duiding geven over hoe dat in de toekomst zal verlopen om te vermijden dat onnodige procedures worden opgestart en ervoor te zorgen dat heel het traject naar een beslissing zo veel mogelijk in overleg gebeurt?

De planlast bij het maken van de verslagen werd al aangepakt. Als men commentaren hoorde op het M-decreet, ging het dikwijls over de veelheid aan formulieren. Vaak bleek evenwel dat het CLB zelf formulieren opstelde of een aantal voorwaarden stelde aan de scholen of dat directies voorwaarden stelden aan de leerkrachten, waardoor veel dubbel werk werd geleverd. De spreker hoopt dat dat binnen LARS opgevangen kan worden, zodat de planlast automatisch vermindert. Wat is de stand van zaken?

Kathleen Krekels begrijpt de bezorgdheid van de kleine types. Het gaat om het al dan niet aansluiten bij de leersteuncentra. De conceptnota heeft als vertrekpunt dat de expertise van het buitengewoon onderwijs voor alle types, maar zeker voor de kleine types, behouden moet blijven. Het is de intentie een oplossing te zoeken voor de geuite zorg. Hoe zal de deskundigheid gevrijwaard worden?

Over het leerlingenvervoer verwijst de spreker naar een advies waarin de bezorgdheid werd geuit over de combinatie tussen gewoon en buitengewoon onderwijs. Niet alle leerlingen in het buitengewoon onderwijs hebben leerlingenvervoer nodig, merkt ze op. Er moet ik kaart gebracht worden in welke mate dat een probleem zou kunnen zijn. Kan dat als aandachtspunt meegenomen worden in de lopende pilootprojecten?

De conceptnota verwijst naar projecten voor de versterking van de lerarenopleiding. Wat verwacht de minister precies?

In de tijd van het M-decreet studeerden er nog leerkrachten af die nog niet gehoord hadden van het M-decreet, stelt de spreker. Er moet absoluut vermeden worden dat in de toekomst leerkrachten afstuderen die niet hebben gehoord van het decreet Leersteun. Hoe ziet de minister dat?

1.5. Johan Danen

Johan Danen steunt het pleidooi voor een serene debat. Het gaat over de toekomst en de schoolloopbaan van de meest kwetsbare kinderen. Hij hoopt dat de sereniteit waarmee vandaag het debat wordt gevoerd ook de komende maanden behouden blijft, want naast de kinderen zijn ook de leerkrachten, ouders en grootouders betrokken.

Hij vraagt ook aan alle fracties om elkaar geen woorden in de mond te leggen. Niemand pleit ervoor het buitengewoon onderwijs af te schaffen, merkt de spreker op. Dan mag ook niet gezegd worden dat dat wel de bedoeling is. Aan de andere kant zegt ook niemand dat het buitengewoon onderwijs gigantisch groot moet worden.

In de conceptnota staat dat het toekomstige decreet Leersteun de tekortkomingen van het M-decreet wil remediëren. De vraag is wat de ultieme doelstelling is. Dat is volgens de spreker niet helemaal duidelijk. Het M-decreet had de duidelijke

doelstelling om meer leerlingen in het gewoon onderwijs te houden en minder te laten doorstromen naar het buitengewoon onderwijs. Het is Johan Danen niet duidelijk of dat ook de doelstelling wordt van het toekomstige Leersteundecreet.

Het M-decreet hield een duidelijk pleidooi voor inclusie. De minister neemt het woord inclusie niet in de mond, behalve om te zeggen dat de inclusiebarometer is doorgeslagen. De spreker vraagt om ook dat soort negatieve connotaties achterwege te laten, want niemand wordt daar beter van. Wat is de visie van de minister op inclusie?

Het belang van het kind moet altijd vooropstaan, stelt het lid. Veel voorstanders van inclusie verwezen naar het VN-verdrag over rechten van personen met een handicap. Dat is geen vodge papier, maar voor Johan Danen niet het belangrijkste element. Het belang van het kind en de socio-emotionele ontwikkeling van kinderen, ook van kinderen zonder beperking, staan voorop. Door samen dingen te doen, leert iedereen omgaan met diversiteit. Dat is een waarde die de spreker belangrijk vindt. Kinderen van jongs af in aparte hokjes stoppen, leidt tot maatschappelijke segregatie, stelt Johan Danen.

Men moet pragmatisch zijn in de aanpak, maar niet in de ultieme doelstelling, meent de spreker. Het is volgens hem niet duidelijk wat de ultieme doelstelling van de conceptnota is.

Er werd opgemerkt dat inclusie mooi klinkt in theorie, maar in de praktijk niet altijd evident is. Iedereen kan dat volgens Johan Danen beamen, maar men moet ervoor zorgen dat de praktijk de theorie mogelijk kan maken; dat betekent ondersteuning met voldoende middelen en op een doordachte manier. De verwachting is niet dat leerkrachten de expertise hebben om aan alle noden tegemoet te komen. De verwachting is wel dat leerkrachten en leerlingenbegeleiders opgeleid zijn om voor alle leerlingen basiszorg aan te bieden en ondersteuning krijgen van ondersteuners om met specifieke noden om te gaan.

Het buitengewoon onderwijs heeft veel expertise, beaamt de spreker, en hij waardeert alle inspanningen voor de kinderen. Voor een aantal leerlingen is dat de beste keuze. Er kan vandaag dus absoluut niet gepleit worden om het buitengewoon onderwijs af te schaffen, maakt de spreker duidelijk. Het is wel de vaststelling dat in Vlaanderen het aantal kinderen in het buitengewoon onderwijs veel hoger is dan in de rest van Europa. Het model is met de beste bedoelingen tot stand gekomen, maar de spreker vraagt zich af of de slinger niet is doorgeslagen. Dat zorgt voor capaciteitsproblemen, maar de vraag is hoe die opgevangen moeten worden. Als er op korte termijn noden zijn, moet bijkomende capaciteit gecreëerd worden in het buitengewoon onderwijs, maar op iets minder korte termijn moet er voor meer leerlingen een plaats zijn in het gewoon onderwijs. Wat is daarop de visie van de minister?

Johan Danen vat samen dat volgens hem de globale visie en het langetermijnperspectief ontbreken in de conceptnota.

De nota focust op de knelpunten van inclusief onderwijs, maar vermeldt te weinig welke good practices die door ondersteuners werden opgebouwd, er zijn in scholen. Het is dus niet zo dat het M-decreet alleen maar negatief was, maar de verwijzing naar de positieve elementen ontbreekt. Dat versterkt het idee dat inclusie op de schop moet, in plaats van verder te bouwen op wat wel werkt.

De spreker deelt ook een aantal bezorgdheden van het werkveld. Over de procedure voor het weigeren van leerlingen met specifieke noden deelt hij de opmerkingen, vooral omdat er vandaag heel wat verdoken weigeringen zijn door scholen. Hoe wordt die procedure verder aangepakt, onder meer wat betreft de betrok-

kenheid van de ouders, de rol van de klassenraad en het ontbreken van een beroepsprocedure?

De minister had het ook over scholen die achterblijven in het opnemen van kinderen met bijzondere noden. Hoe zal de leerwinst gemeten worden? Daarover vraagt de spreker meer duiding.

De betrokkenheid van de ouders wordt volgens de spreker te veel als eenrichtingsverkeer voorgesteld. De ouders worden geïnformeerd, maar hij roept op om ze te betrekken in de organisatie van de steun, want de ouders hebben het beste voor met hun kinderen en beschikken over ervaringsdeskundigheid.

Hoe zal de reorganisatie van de leersteuncentra gebeuren? Hoe wordt voorkomen dat expertise verloren gaat?

De minister verwijst ook naar de relatie tussen gewoon en buitengewoon onderwijs. De twee nemen samen verantwoordelijkheid op. Hoe wordt dat geconcretiseerd?

Op dit moment is het al mogelijk dat kinderen van het buitengewoon onderwijs naar het gewoon onderwijs stappen, maar dat wordt als een bijzonder moeilijke stap ervaren. Het lid vraagt hoe de minister dat concreet ziet.

Over dit onderwerp lopen de gehanteerde discoursen buiten het parlement sterk uiteen, stelt de spreker. Meningingen mogen verschillen, en het pleidooi om meer kinderen naar het buitengewoon onderwijs te leiden, wordt vaak geuit buiten de commissie, maar in de conceptnota komt dat niet terug. Hij schrikt soms van reacties van commissieleden buiten de commissie, want het gaat om de meest kwetsbaren in de samenleving. Dat vraagt sereniteit op alle niveaus.

Het zou beter zijn om een goed kader te scheppen, waarbij gewone scholen ook de zorg voor kinderen met bijzondere noden aankunnen. Dat gaat niet van vandaag op morgen, maar die richting moet wel gekozen worden. Hij hoopt dat met de conceptnota en het traject dat volgt, stappen vooruit kunnen worden gezet.

1.6. Gwendolyn Rutten

Gwendolyn Rutten is tevreden met het serene en genuanceerde debat, maar ook met de gecorrigeerde aanpak die de minister voorstelt.

Het is een moeilijke problematiek en in de ideale situatie wordt zo veel mogelijk maatwerk geboden. Het gaat om heel uiteenlopende problemen, met telkens de zoektocht hoe onderwijs aangeboden kan worden op een georganiseerde manier maar met zo veel mogelijk maatwerk.

Volgens het lid zal deze aanpak niet het eindpunt zijn. Het is een stap in de goede richting, maar niet hoe het idealiter zou moeten verlopen. Behoeften worden opgedeeld in verschillende typologieën. Om het grondig aan te pakken, moet de vraag gesteld worden of dat voor alle typologieën nog wel nodig is.

Zeker voor louter fysieke beperkingen zou anno 2021 het uitgangspunt moeten zijn dat een leerling in alle omstandigheden in het gewoon onderwijs terecht kan. Hiervoor zijn geen argumenten meer voor een redelijke of onredelijke aanpassing, stelt de spreker. Fysieke beperkingen zeggen niets over het vermogen om in een klas mee te kunnen. Alleen op die basis is er geen reden om naar het buitengewoon onderwijs te gaan.

Gwendolyn Rutten verwijst ook naar ASS, waarvoor per definitie maatwerk nodig is. Het verbaast haar dat men vaak veronderstelt dat het moeilijk is in het gewoon onderwijs en kinderen dan naar het buitengewoon onderwijs gaan, waar ze in het basisonderwijs vaak samenzitten met kinderen met gedragsstoornissen. Sterk veralgemenend kan worden gesteld dat bij ASS een prikkelarme omgeving, voorspelbaarheid en structuur nodig zijn om goed te kunnen functioneren. Als een kind dat niet in het gewoon onderwijs kan krijgen, is het raar dat het dan naar het buitengewoon onderwijs gaat, samen met kinderen met gedragsproblemen.

De conceptnota is een stap in de goede richting, maar het eindpunt is nog niet bereikt.

Aan de aanpak met meer samenwerking tussen het gewoon en het buitengewoon onderwijs hecht de spreker heel veel waarde. Het zal ook nodig zijn om scholen dichter bij elkaar te brengen. De strikte scheiding tussen gewoon en buitengewoon onderwijs, waarbij een keuze geldt voor het hele schooltraject van een kind, moet ook verlaten worden. Het zal steeds meer nodig zijn om eens een jaar een timeout te nemen en met maatwerk andere skills te ontwikkelen, om vervolgens opnieuw mee te kunnen in het gewoon onderwijs. Om dat mogelijk te maken, moeten de schotten tussen het gewoon en buitengewoon onderwijs verdwijnen. In de conceptnota komt dat ook terug, wat de spreker een goede zaak noemt.

Gwendolyn Rutten vraagt hoe de minister tot 36 ondersteuningscentra komt. Er is ook nog een opdeling in netten. Zullen ze per regio werken?

Er zijn 1,2 miljoen leerlingen in het leerplichtonderwijs. Ze hebben natuurlijk niet allemaal ondersteuning nodig. Heeft de minister zicht op het percentage?

Alle huidige personeelsleden zullen samengebracht worden in 36 centra en van daaruit uitgezonden worden. Zal dat voldoende zijn om de behoeften te dekken?

Er zijn 72 CLB's voor de ondersteuning van kinderen, terwijl er 36 ondersteuningscentra komen. CLB's geven vaak aan dat ze zelf niet voldoende middelen en mensen hebben om alle vragen aan te kunnen. De spreker veronderstelt dat zowat 3600 mensen in de ondersteuningscentra zullen werken. Zij hoort graag de achterliggende cijfers om tot 36 centra te komen.

Gwendolyn Rutten stelt dat het in het buitengewoon onderwijs niet relevant zou mogen zijn van welk net de kinderen komen die aangepaste hulp of maatwerk nodig hebben en naar welk net ze teruggaan. Elk net heeft een verwant leersteunnetwerk. Voor de kinderen maakt het niet uit van welk net ze komen, ze hebben noden en moeten geholpen worden. Volgens de spreker moet de kans gegrepen worden om structuren te vereenvoudigen en om de planlast te verlagen. Dat kan alleen als de keuze voor de leersteunnetwerken vereenvoudigd wordt en de lokale besturen een coördinerende rol kunnen opnemen. Anders zullen scholen heel vaak kiezen voor een leersteunnetwerk uit hun eigen net. Dat maakt de zaken voor het buitengewoon onderwijs veel gecompliceerder.

Er zijn plaatsen te kort in het buitengewoon onderwijs en ook de noden in het gewoon onderwijs zijn groter dan de hulp die geboden kan worden. Het doel van de conceptnota is volgens de spreker meer maatwerk bieden en ervoor zorgen dat met de ingezette middelen meer leerlingen geholpen kunnen worden.

Als de leersteunnetwerken regionaal, laagdrempelig en netoverschrijdend gaan werken, is de spreker daarbij een partner van de minister, maar zij is op zoek naar de handvatten om dat effectief mogelijk te maken.

1.7. Koen Daniëls

Koen Daniëls heeft alle aandachtspunten van alle partijen genoteerd. Voor zijn fractie staat realisme voorop. Ook het regeerakkoord heeft het over een pragmatische en realistische invulling. Het parlement is het scholen, ouders en leerlingen verplicht om die toets te doen.

De term leersteun is cruciaal. Er is al een paar keer gevraagd hoe inclusie wordt gezien. Er zijn heel veel visies op inclusie, maar de spreker omschrijft wat men wil bereiken. Is inclusie een doel op zich in de school om het kind met noden te gebruiken als pedagogisch middel voor alle andere leerlingen? De spreker hoopt dat iedereen zegt dat dat niet de bedoeling is. Het gaat erover op welke plaats, in welke omstandigheden en met welke omkadering dat kind het best tot leren komt. Sommige kinderen komen tot leren met ondersteuning in het gewoon onderwijs, maar voor andere lukt dat beter in het buitengewoon onderwijs.

Aan het VN-verdrag is nadien een general comment toegevoegd, dat aan een aantal zaken een andere interpretatie heeft gegeven, zegt de spreker. Het is natuurlijk niet zo dat door de goedkeuring van het verdrag ook de later toegevoegde general comment is goedgekeurd.

Er moet volgens het lid ook voor worden opgelet dat een aantal zaken die gaandeweg werden aangepast niet allemaal opnieuw aan bod komen. Er werd verwezen naar de typologieën en de onderwijsvormen in het buitengewoon secundair onderwijs. Type 1 en type 8 werden al samengebracht in het basisaanbod. In het verleden werd de vraag gesteld waar de lichte mentale beperking eindigde en de leerstoornis begon. Een school buitengewoon onderwijs deelt de klassen in op basis van de leerlingen, in het licht van de BLOA's en BLIO's die er actief zijn.

De pedagogienoplossing voor alle uitdagingen in het onderwijs is differentiatie, stelt de spreker. Tot op het moment dat elke leerling een apart traject heeft. Dan rijst de vraag naar de werkbaarheid van de job en de reden waarom mensen uitvallen. Individueel onderricht voor elke leerling betekent een handelingsplan voor elke leerling, dus apart papierwerk voor elke leerling.

Ook in het buitengewoon onderwijs is er een opdeling gemaakt om de differentiatie niet onoverkomelijk te maken. De typologieën zijn rekbaar. Kinderen in een verschillend type kunnen gelijkaardige gedragsmatige aspecten vertonen, maar de vraag is wat de overhand neemt en welke diagnose wordt gesteld. Er moet volgens de spreker voor worden opgelet dat niet alles aan de kant wordt geschoven, want in de plaats komt dan het beschrijven van alles wat nodig is. Iedereen heeft oog voor de planlast, maar hierdoor zou de papierlast verhogen en de tijd die gaat naar papier is er niet meer voor de scholier. Dat was volgens Koen Daniëls een van de problemen van het M-decreet.

De spreker is het eens met de opmerking dat inclusie geen negatieve invulling mag krijgen. Maar er moet ook voor worden opgelet worden dat ouders die aangeven aan een school voor gewoon onderwijs dat het voor hun kind niet meer gaat, niet de stempel krijgen dat ze slechte ouders zijn en hun kind de kans ontnemen om aan het gewoon onderwijs deel te nemen. Dat is ook een bestaande stigmatisering, stelt het lid. Ook de school voor gewoon onderwijs die aangeeft dat het voor een bepaald kind niet meer gaat – en ook voor de andere leerlingen in de klas – mag niet gestigmatiseerd worden. Het is geen doel op zich om minder verslagen te geven. Het gaat erom dat het kind terechtkomt waar het moet terechtkomen.

De ondersteuning moet gericht zijn. Als leerkrachten zaken moeten opnemen van de ondersteuners, moet de leerkracht de relevantie erkennen. Competente on-

dersteuners creëren credibiliteit bij de leerkrachten, waardoor leerkrachten ook sterker worden.

Er moet volgens Koen Daniëls ook nagedacht worden over de verstaanbaarheid voor de ouders. Een verslag, een gemotiveerd verslag, IAC, BLIO, BLOA, type, ondersteuningsnetwerk enzovoort, het zijn begrippen die ouders voor de eerste keer horen als ze op gesprek gaan met scholen en CLB's.

Scholen en klassen zijn nog altijd een collectief gebeuren. Er is differentiatie die haalbaar is voor de leerkracht, maar de collectiviteit blijft. Dat mag niet uit het oog verloren worden, stelt de spreker.

Er is iets te zeggen voor gemeenschappelijke infrastructuur, maar het is niet evident om dat te realiseren, puur op basis van de beschikbare oppervlakte. Het is wel een streefdoel.

Het is volgens de spreker moeilijk om langs de ene kant te pleiten om geen types te hanteren en weg te willen van het zogenaamde medische model, maar langs de andere kant wel voor de kleine types te pleiten, die ook gebaseerd zijn op medische elementen. Er moet gekeken worden naar de ondersteuningsnood en hoe ervoor gezorgd kan worden dat de specifieke expertise beschikbaar is.

De doelstellingen van het M-decreet waren ambitieus, maar het is niet geworden wat ervan verwacht werd. Er zijn ook extra middelen geïnvesteerd, maar dat alleen was niet de oplossing. De spreker bedankt Steve Vandenberghe dat hij die analyse deelt.

Koen Daniëls besluit met de opmerking dat hier het deel van de overheid wordt besproken, maar er is ook nog de pedagogiek in de klas. Daar kan en mag de overheid niets over zeggen. In Vlaanderen is er een grote stijging van het aantal kinderen met de diagnose ASS. Zou het kunnen dat, als het gewoon onderwijs meer structuur zou aanbieden, er minder diagnoses ASS zouden zijn van kinderen die in nieuwe pedagogische vormen geen structuur meer aangereikt krijgen? Zelfsturing en zelfontdekking zouden volgens hem wel eens aanleiding kunnen geven tot kinderen die crashen en bijgevolg de diagnose krijgen van een ondersteuningsnood. Het pedagogische deel is niet de verantwoordelijkheid van de overheid, maar mag volgens de spreker wel op tafel komen.

2. Antwoorden van minister Ben Weyts

Minister *Ben Weyts* gaat eerst in op de vraag of het idee van inclusie onvoldoende verrat zit in de conceptnota. Het is de wil en ambitie om zo veel mogelijk inclusie te kunnen toepassen, stelt de minister. Maar men moet erkennen dat niet elk kind met elke beperking op elk moment in elke klas terecht kan. De principes botsen soms op de praktijk.

Het moet haalbaar zijn voor de betrokken leerling, voor de leerkracht en voor de andere leerlingen van de klas. Als men kwaliteitsvol onderwijs wil garanderen voor de betrokken leerling, moet ook in ogenschouw genomen worden dat het recht op kwaliteitsvol onderwijs voor alle andere leerlingen gevrijwaard blijft.

De minister wil meer verantwoordelijkheid geven aan de klassenraad om finaal een oordeel te vellen, alle rechten in ogenschouw genomen. Dat betekent niet dat abstractie wordt gemaakt van de positie van de ouders. Zij worden betrokken en er wordt ook een vereenvoudiging doorgevoerd. Men moet volgens de minister af van begrippen als gemotiveerd verslag en verslag. Ouders moeten vroeg genoeg meegenomen worden in de procedure, want zij hebben het niet alleen goed voor met

hun kind, zij willen ook niet dat hun kind verantwoordelijk is voor de inperking van het recht op kwaliteitsvol onderwijs van alle andere leerlingen.

Als er een conflict is tussen het oordeel van de klassenraad en de visie van de ouders, wordt in bemiddeling voorzien, waarbij een extern CLB betrokken kan worden. Het CLB dat aan de school is verbonden, heeft een advies gegeven, op basis waarvan de klassenraad een oordeel velt. Daarom is het relevant dat een extern CLB wordt betrokken. Er blijft ook een beroepsmogelijkheid bij de Commissie inzake leerlingenrechten.

De minister heeft ook de onderwijsinspectie al versterkt, waardoor die, a posteriori, de objectiviteit kan meenemen in de reguliere doorlichting.

Vervolgens gaat de minister in op het verdere traject. Er zijn al een aantal zaken gestart met betrekking tot de PBD's, de lerarenopleiding en de praktijkervaring voor ondersteuners. Het plan is om het nieuwe decreet uit te rollen tegen september 2023.

Er wordt opgemerkt door sommige leden dat nu verder gekeken moet worden naar de grote principes over inclusie. Na een jaar kan in een evaluatie nagegaan worden wat de aanpassing heeft gerealiseerd op het terrein, om vervolgens een verdere horizon uit te tekenen. Ondertussen wordt overleg gevoerd met het werkveld, inclusief de onderwijsverstrekkers, vakorganisaties, ondersteuningsnetwerken, directies van scholen, belangengroepen, PBD's, CLB's en de onderwijsinspectie.

De minister wil graag ook de terminologie verduidelijken en vereenvoudigen. Dat zal ook opgenomen worden in het nieuwe decreet.

Voor de rol van de verschillende partners bouwt de minister voort op de keuzes die gemaakt zijn in recente decreten. Voor de scholen gewoon onderwijs en de ondersteuner moeten ook de welzijnspartners rond het kind betrokken worden. Leersteuncentra werken op beleidsniveau ook samen met welzijnspartners.

Voor de professionalisering van de leerkrachten voor basiszorg en verhoogde zorg werd al 3,5 miljoen euro extra gekleurde middelen toegekend aan de pedagogische begeleidingsdiensten. De fases 0 en 1 versterken in de scholen is een essentiële opdracht. De minister kijkt nog hoe hierop in het kader van de professionalisering van nascholing en bijscholing sterker ingezet kan worden.

De vraag werd gesteld om de kleine types toch nog een aparte plaats te geven in het veld en niet te laten samensmelten met de ondersteuning van de brede types. De minister staat open voor de discussie om de expertisescholen een aparte rol te geven.

Het resultaat van 36 ondersteuningscentra komt er op basis van de bestaande indeling en het doel om te hergroeperen. De minister wou verhinderen dat de geografische, territoriale indeling het debat zou bepalen en het trekken van nieuwe grenzen veel tijd in beslag zou nemen. Bestaande bedieningsgebieden werden daarom geclusterd. Er werd een afweging gemaakt tussen enerzijds afdoende kritische massa en anderzijds nabijheid. Dat resulteerde in 36 centra, maar een ander aantal zou ook te verantwoorden zijn.

Er is een pluralistisch aanbod, maar de school is vrij in de keuze en kan dus het eigen net overstijgen. De minister wil de scholen meer responsabiliseren, ook bijvoorbeeld over de soms bestaande overdiagnose. De scholen maken de keuze voor een leersteuncentrum en brengen ook de middelen mee. De leersteuncentra hebben er dus alle belang bij om een sterk concurrentieel aanbod te formuleren, want de scholen zijn vrij om te kiezen. De scholen zijn ook participant in de leer-

steunraad en zitten dus mee aan het stuur. Het is in de praktijk dus mogelijk dat alle scholen van een stad kiezen voor hetzelfde leersteuncentrum, illustreert de minister.

De minister schetst dat het geheel gaat over bijna 100 miljoen euro, waarvan 30 miljoen euro sinds deze regeerperiode, en meer dan 3800 ondersteuners. Het is dan jammer dat, ondanks de inzet van personeel en middelen, er ontevredenheid is over het systeem, zowel bij het afnemende veld als bij de dienstverleners zelf. Dat is een aanleiding om het efficiënter te doen en voor grotere tevredenheid te zorgen.

Met de conceptnota wordt volgens de minister een duidelijke en stevige basis gelegd. Het is goed dat er reflecties zijn en vragen over verdere verduidelijking. Op basis van de conceptnota en het debat in de commissie zal stap voor stap geconcretiseerd worden. Om de leerondersteuners te behouden, staat wel al een concrete maatregel in de conceptnota. Zij krijgen zekerheid in de vorm van een ambt van leerondersteuner en worden aangesteld en benoemd bij een leersteuncentrum. De minister zet het bilaterale overleg met het brede veld voort.

De CLB's hebben al extra middelen gekregen, waardoor meer dan 300 vte's extra ingezet kunnen worden in vergelijking met de periode voor de coronacrisis. Ze kunnen nu weer meer aandacht besteden aan de reguliere taken en extra inzetten op LARS. Op basis van een behoeftebevraging wordt het platform ook verder uitgebouwd.

In de lerarenopleiding werden pilootprojecten gestart over de integratie van de fases 0 en 1 in de opleiding. Ook omgaan met een divers publiek, zowel wat betreft beperkingen en typologieën als culturele en taalachtergronden, is daarbij een aandachtspunt. De pilootprojecten lopen tot 2023.

Om de samenwerking tussen gewoon en buitengewoon onderwijs te stimuleren, wil de minister de belemmeringen in de regelgeving wegwerken. Die samenwerking kan ook op eenzelfde campus tot uiting komen. Dat heeft ook een sensibiliserend en bewustmakend effect.

De minister vult nog aan dat er, ondanks de grote inzet van mensen en middelen, een negatieve perceptie bestaat over inclusie. Volgens hem geeft het te radicaal willen toepassen van het beginsel aanleiding tot een negatieve perceptie. Als het door de radicale toepassing van inclusie onmogelijk wordt om les te geven en les te volgen, ontstaat een negatieve perceptie. Dat wil de minister vermijden en daarvoor moet men keuzes durven maken.

3. Bijkomende vragen en antwoorden

Het is volgens *Johan Danen* in de eerste plaats belangrijk dat in de commissie al geprobeerd wordt om de negatieve connotatie van inclusie weg te werken en uitdrukkingen als 'M-decreet op de schop' achterwege blijven.

In de conceptnota staat dat het toekomstige decreet de pijnpunten van het M-decreet wil remediëren. Het is voor de spreker niet duidelijk of de minister de doelstelling van het M-decreet – minder leerlingen in het buitengewoon onderwijs en meer leerlingen een kans geven in het gewoon onderwijs – wil bereiken.

Loes Vandromme is tevreden dat de minister gelooft in het campusidee.

Het debat over hoe inclusie pragmatisch en realistisch kan worden waargemaakt, moet blijvend gevoerd worden en er moet gezocht worden naar een draagvlak.

De spreker vraagt zich af waar in de memorie van toelichting bij het M-decreet de doelstelling staat die Johan Danen aanhaalt. Volgens haar was dat niet de bedoeling van het M-decreet.

Er werd opgeroepen om een sereen debat te voeren. Het brengt niets bij om mensen te culpabiliseren en mensen een label op te plakken op basis van hun pedagogische methode.

Minister *Ben Weyts* is het niet eens met de stelling dat het doel is om minder leerlingen te hebben in het buitengewoon onderwijs en meer in het gewoon onderwijs. Het gaat volgens hem om meer leerlingen op de juiste plek.

Johan Danen beaamt dat dat de kern van de zaak is. Hij is ervan overtuigd dat kinderen in aparte hokjes stoppen segregierend werkt. Soms kan het niet anders, maar hij kan niet aanvaarden dat er in Vlaanderen meer kinderen in het buitengewoon onderwijs zitten dan in de rest van Europa. De doelstelling van het M-decreet was volgens hem wel om dat aandeel te verlagen. Wil de minister dat ook?

Karolien GROSEMANS,
voorzitter

Kathleen KREKELS
Loes VANDROMME
Johan DANEN
Steve VANDENBERGHE,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

ASS	autismespectrumstoornis
BLIO	bijzondere leermeester individueel onderwijs
BLOA	bijzondere leermeester opvoedende activiteiten
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
GGG-proeven	gevalideerde, gestandaardiseerde en genormeerde proeven
GO!	onderwijs van de Vlaamse
GOK	gelijke onderwijskansen
IAC	individueel aangepast curriculum
LARS	Leerlingen Activiteiten en Registratie Systeem
M-decreet	decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften
OD	onderwijsdecreet
ogo	officieel gesubsidieerd onderwijs
OV	opleidingsvorm
PBD	pedagogische begeleidingsdienst
SES	socio-economische status
Vlor	Vlaamse Onderwijsraad
VN	Verenigde Naties
vte	voltijdsequivalent/voltijdequivalent